

**Кахович Ю.О., Голованюк А.Д., Прімак М.І. УДК 339.56
 АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС:
 СТРУКТУРА, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ**

Вступ. Вхідження в світову економічну діяльність для кожної країни є досить складним і довгим процесом. Національні економіки і світове господарство тісно взаємодіють і взаємодоповнюють один одного. В сучасних умовах вирішення проблеми розвитку, і особливо ефективного реалізації експортно-імпортного потенціалу України, залежить не лише від економічної ситуації, а й від змін, що відбуваються в світогосподарському середовищі. Необхідність інтеграції України в світове господарство усвідомлюють всі учасники політичного і економічного процесів в країні. Надзвичайно складною справою є її реалізація, яка потребує спеціальних наукових досліджень, розроблення тактики і стратегії вхідження в світові фінансові структури.

Реалізація цього завдання сприятиме розвитку короткострокових процесів формування моделі національної спеціалізації, притоку інвестицій, кращому доступу до передових технологій.

Сучасні тенденції світового розвитку ставлять перед Україною нові проблеми, що потребують від неї активної участі у їх вирішенні, тому актуальність дослідження даної тематики в сучасних умовах глобалізації цілком очевидна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням даної теми займалися такі вчені як Е. Авдокушин, О. Кіреєв, І. Ансофф, Г. Немиря та інші.

Постановка завдання. Метою даної статті є проведення аналізу сучасного стану зовнішньоекономічних відносин України з країнами ЄС. Для проведення даного дослідження було вирішено такі завдання:

- проаналізовано структуру та динаміку експорту та імпорту України з країнами Євросоюзу в товарному і грошовому аспектах;
- визначено сучасний стан та тенденції подальшого розвитку торгівельно-економічних відносин;
- досліджено динаміку торгівлі товарами та послугами, зроблено прогноз обсягів товарообігу між Україною та країнами ЄС на 2015 рік.

Результати дослідження. Європейський Союз для України на даному етапі є досить потужним центром співпраці не тільки з європейським континентом, а й з багатьма іншими країнами світу. І це пов'язано не лише з вигідним економіко-географічним положенням країни в центрі Європи та шляхами виходу на зовнішній ринок, а й з порівняно високим науково-технічним, економічним, мінерально-сировинним, ґрунтовим і трудовим потенціалами, які створюють об'єктивні умови для забезпечення взаємовигідного міжнародного поділу праці, кооперації, спеціалізації та інтеграції України в світовий економічний простір.

На рисунку 1 відображена частка регіонів в загальному товарообігу країни.

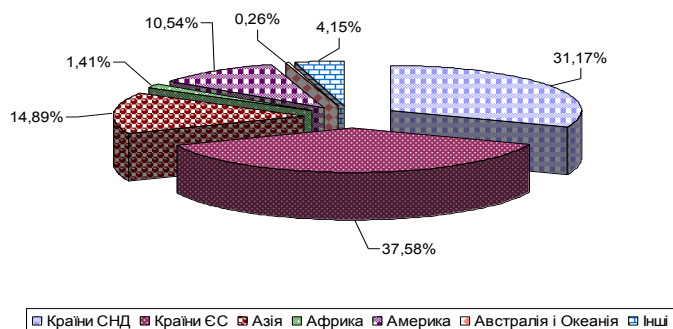

Рис. 1. Частка регіонів світу в загальній сумі товарообігу України за 2009 р., %

З рисунку 1 видно, що частка Країн ЄС в загальному товарообігу України становить 37,58 %, тобто займає найбільшу частину загального товарообігу, саме тому співпраця з країнами ЄС для України є досить важливою, адже основний потік товарів та послуг відбувається саме з Європейським регіоном. Проаналізувавши співпрацю з країнами ЄС, можна сказати, що з 2005 по 2010 роки спостерігається тенденція до зростання частки товарообігу цих країн, виходячи з лінії тренду рисунка 2.

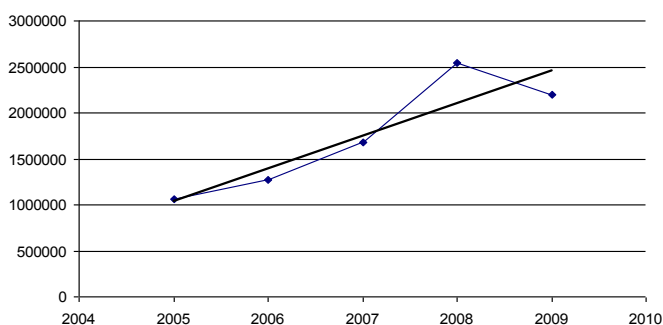

Рис. 2. Тенденція товарообігу між Україною та країнами ЄС за 2005-2009 рр.

За статистичними даними 2005-2009 років було визначено, що в Україні при зростанні товарообігу зростає сальдо торгівельного балансу з країнами Євросоюзу (перевага імпорту над експортом), що є одним з основних показників зовнішньоекономічної торгівлі (рисунок 3).

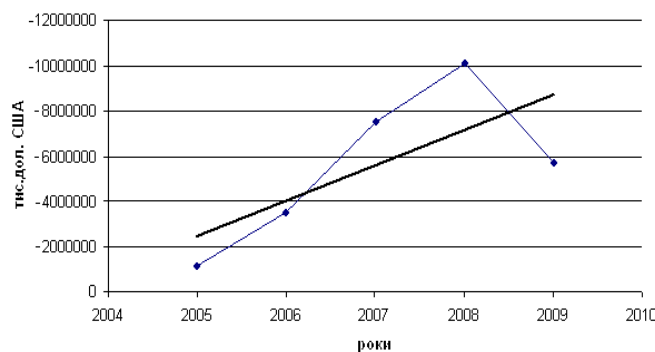

Рис. 3. Динаміка сальдо торгівельного балансу України з країнами ЄС за 2005-2009 рр.

Зовнішня торгівля з країнами ЄС характеризується від’ємним сальдо, що свідчить про перевагу імпорту над експортом та являється негативним для економіки нашої країни. Але збільшення від’ємного сальдо не є вичерпним показником, тобто не повністю характеризує стан зовнішньоекономічної ситуації. Динаміку експорту та імпорту України відображено на рисунку 4.

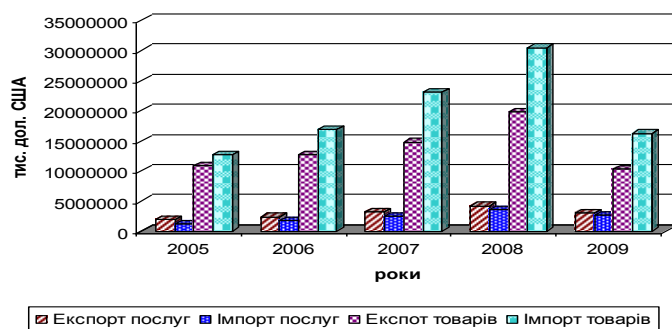

Рис. 4. Динаміка експорту та імпорту України з країнами ЄС за 2005-2009 рр.

Незважаючи на від’ємне сальдо з країнами європейського регіону, обсяги експорту мають позитивну динаміку, тобто збільшуються протягом 2005-2008 років, що свідчить про зростання об’ємів експорту товарів та послуг. Такі зміни в зовнішньоекономічній діяльності України позитивно впливають на економічну ситуацію в країні, адже збільшення експорту призводить до припливу іноземних коштів в країну.

Для забезпечення успішності зовнішньоекономічної діяльності українським суб’єктам необхідно створити нові ніші на світовому ринку і заповнювати їх своєю продукцією.

Динаміка величини товарообігу, загальні обсяги експорту та імпорту України з країнами ЄС та сальдо з 2005 до 2009 роки наведені на рисунку 5.

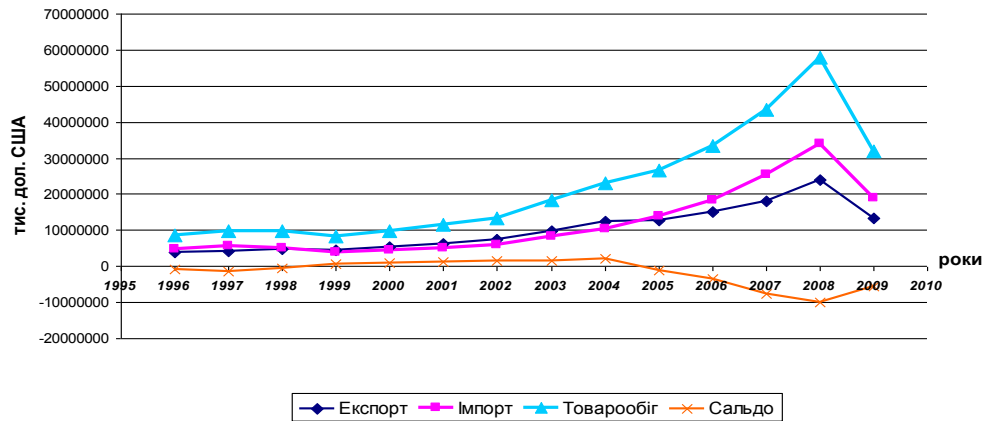

Рис. 5. Динаміка торговельного балансу України за 1996-2009 рр., тис. дол. США

Аналізуючи статистичні дані можна сказати, що з 2002 року до 2009 року всі індикатори зовнішньої торгівлі мали тенденцію до зростання, а в 2009 році відбувся різкий спад цих показників (рисунок 6). Дані зміни в зовнішньоекономічній ситуації країни пояснюються світовою фінансово-економічною кризою. Саме в кінці 2008 та на початку 2009 років спостерігались значні спади економіки, які призвели до зменшення виробництва, що вплинуло на експорт та імпорт товарів та послуг між Україною та країнами ЄС.

На даному етапі економіка країн ЄС та України перебуває на стадії оновлення, тобто відбувається збільшення потужностей країн, що, в свою чергу, призводить до зростання експорту та імпорту між країнами. Для зменшення ризику появи подібних кризових ситуацій необхідно аналізувати світові економічні процеси, що допоможе попередити та запобігти їх виникненню.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності потребує постійного аналізу, планування та прогнозування зовнішньоекономічних показників. Приведені вище дані дають можливість провести аналіз зовнішньоекономічної діяльності України з країнами ЄС, використовуючи метод екстраполяції тренда. В результаті отримуємо модель залежності одного з показників імпорту чи експорту в зовнішньоекономічній діяльності України.

Результати моделювання відображені на рисунку 6, де відображено фактичні та прогнозні дані експорту та імпорту України з 1996 по 2015 роки.

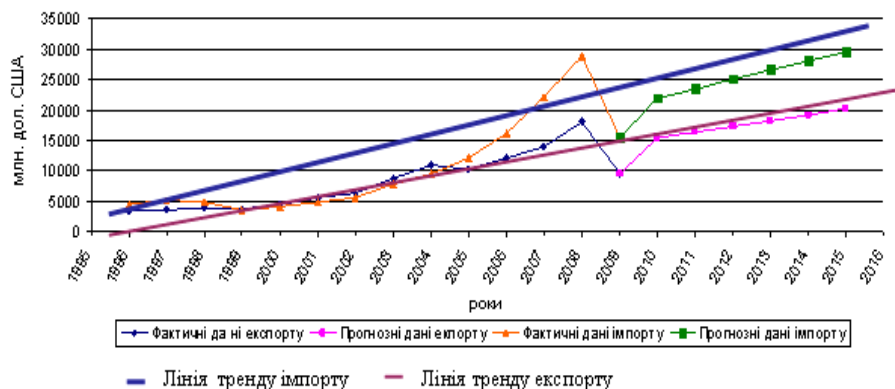

Рис. 6. Фактичні та прогнозні дані експорту та імпорту України з країнами ЄС з 1996-2015 рр.

Згідно з розрахунками за статистичними даними, рівняння лінії тренду імпорту має вигляд:

$$IM = 1548,92x - 1288,87, \quad (1)$$

де x – змінна часу, IM – змінна імпорту.

З даного рівняння видно, що імпорт до України із країн-членів ЄС в середньому зростає на 1548,92 млн. дол. США за рік.

Рівняння лінії тренду експорту має вигляд:

$$EX = 963,37x + 939,36, \quad (2)$$

де x – змінна часу, EX – змінна експорту

З рівняння (2) видно, що середня величина зростання обсягів експорту з України до країн ЄС становить 963,37 млн. дол. США на рік.

Коефіцієнти детермінації для імпорту $R^2 = 0,8845$ та для експорту $R^2 = 0,8330$ є досить високими, і це свідчить про високу якість отриманої моделі прогнозу, тобто дозволяє використовувати її в подальшому при дослідженні фактичних та прогнозних показників зовнішньоекономічної діяльності.

Результати аналізу отриманих лінійних рівнянь підтверджують, що імпорт до України зростає більш високими темпами, ніж збільшується експорт до ЄС, приблизно в 1,6 раз (з 1548,92 по 963,37 млн. дол. США на рік). Такі стрімкі потоки зростання імпорту над експортом призводять до збільшення від’ємного сальдо, що не досить позитивно позначається на економічній ситуації України.

Аналізуючи експорт та імпорт України з країнами ЄС необхідно розглянути їх структуру, адже проаналізувавши дані по Україні можна виділити регіони, в яких необхідно стимулювати та розвивати зовнішньоекономічні відносини, що в подальшому призведе до збільшення торгівельних потоків з країнами ЄС (рисунок 7).

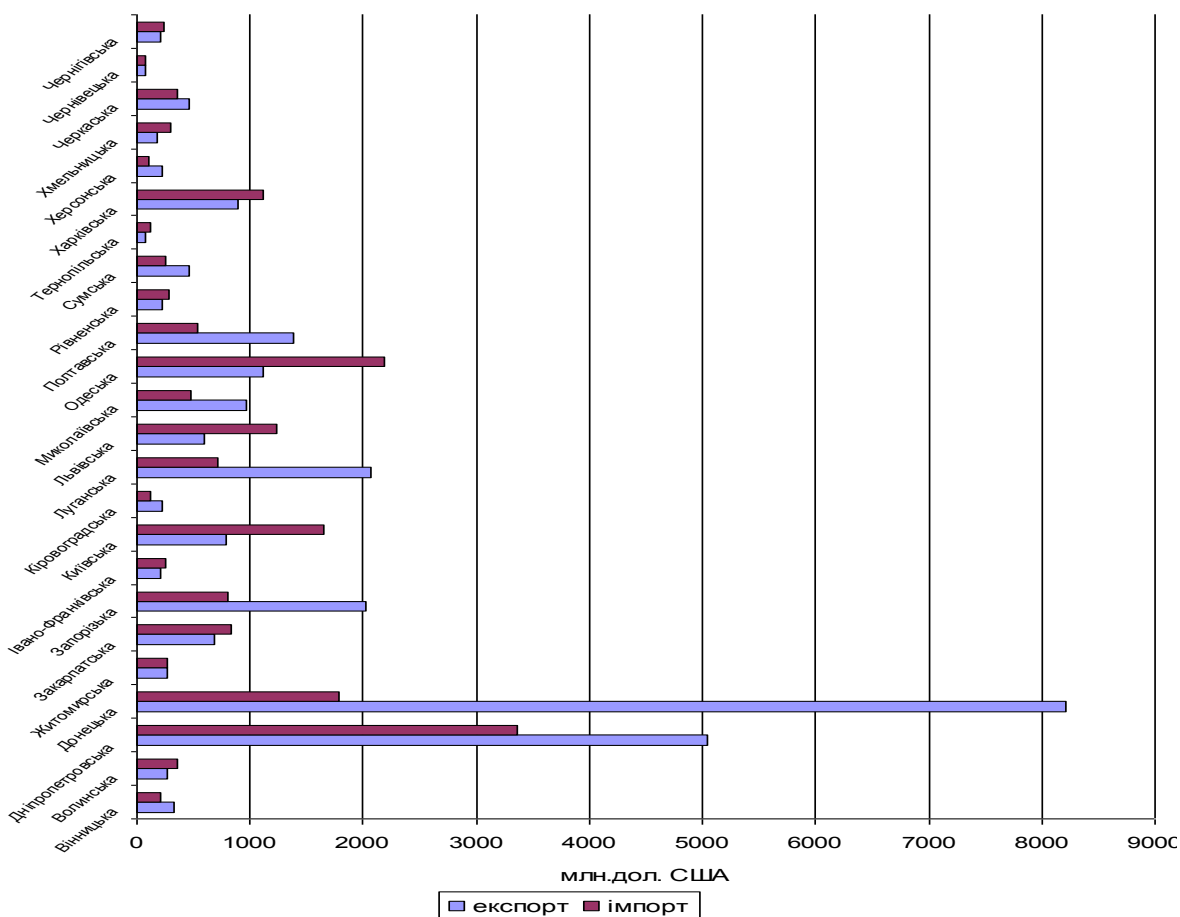

Рис. 7. Структура експорту та імпорту України за 2009 р. по регіонам

З дослідження структури експортно-імпортних операцій по областях України на прикладі 2009 року, очевидно, що провідними регіонами з точки зору зовнішньоекономічної діяльності являються наступні: Донецька, Дніпропетровська, Одеська, Запорізька, Луганська та Київська області, тобто найбільші товарообіги проходять саме через них, інші області перебувають на середньому рівні. В таких областях, як Чернівецька, Тернопільська та АРК обсяги експорту та імпорту досить низькі, саме тому в даних регіонах необхідно стимулювати виробництво, проводити інвестування економіки областей для збільшення товаропотоків та поліпшення зовнішньоекономічної ситуації. За допомогою проведення такого роду досліджень щороку можна виділяти найбільш вагомні зони в процесі здійснення експортно-імпортної діяльності.

Аналіз експортно-імпортної діяльності та загалом географічного положення України свідчить про те, що за правильної політики в зовнішньоекономічній сфері Україна має всі необхідні передумови для успішного розвитку у сфері зовнішньої торгівлі, покращення стану національного виробництва та підвищення економічного розвитку системи господарювання.

Подальший розвиток зовнішньої торгівлі вимагає налагодження відповідної системи митного регулювання.

Державна митна служба є дієвим інструментом держави для створення сприятливого клімату у розвитку зовнішньої торгівлі. Місією митної служби України є забезпечення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, гарантування безпеки зовнішньої торгівлі та суспільства, захист митних інтересів України. Концепція реформи митної служби України «Обличчям до людей» забезпечить в майбутньому повне право говорити про Україну як про розвинуту європейську країну. Цілі реформування

митної служби України сприятимуть спрощенню проходження митних процедур, досягненню і підтримці балансу між митним контролем та сприянням бізнесу

Сучасний стан інтеграційних процесів показує те, що уряд України намагається застосувати всі необхідні важелі економічної політики, механізми тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, валютно-фінансові прийоми для досягнення її стійкого положення на міжнародному ринку.

Висновки. Підводячи підсумки проведеного аналізу зовнішньоекономічних відносин можна виділити основні напрями зовнішньоекономічної політики України у відносинах з країнами ЄС, які сприятимуть розвитку зовнішньоекономічної діяльності та створять сприятливі умови для подальшої співпраці :

1. Виіршення питань, які допоможуть Україні приєднатися до окремих європейських програм інтеграційного характеру.

2. Налагодження безперешкодних експортно-імпортних процесів товарообігу України з країнами-членами ЄС.

3. Формування міжнародної конкурентоспроможної економіки, отримання фінансової підтримки від країн-членів ЄС для успішного проведення ринкових перетворень в економіці країни.

Отже, при розробці експортно-імпортної політики України з країнами ЄС потрібно враховувати конкурентні переваги своєї країни у світовому торгово-економічному співробітництві, об'єктивні зміни в геополітичній ситуації в світі, інтереси окремих країн-партнерів при зовнішньоекономічних зв'язках та міжнародні правові аспекти торгівлі.

Джерела та література:

1. Державний комітет статистики : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Державна митна служба України : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua>.

Кац О.А.

УДК 65.011

ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АПК

Постановка проблеми. Важливість підтримки національної аграрної галузі обумовлена тим, що підприємства АПК є вагомим експортером, джерелом валютних надходжень, значним джерелом наповнення бюджетів різних рівнів. Підприємства аграрної галузі створюють багато робочих місць не тільки на власних підприємствах, а й на підприємствах супутниках, споживачах, постачальниках, адже продукція підприємств АПК є основою для функціонування інших галузей промисловості. Створення привабливих умов для інвестування в розвиток підприємств галузі сприятиме розвитку не тільки АПК, а й інших. Отже розробка інструментів з підвищення інвестиційної привабливості підприємств АПК в кризові часи є актуальною проблемою, що потребує вирішення.

Аналіз досліджень і публікацій. В сучасній фаховій літературі наводиться сукупність певних традиційних інструментів, що формують інвестиційну привабливість підприємства [1-5]. Деякі роботи присвячені технічним аспектам [3, 4]: виробництво, технології, інші [1, 5] – фокусують уваги суто на фінансових аспектах і результатах діяльності. В роботі із формування інвестиційної привабливості підприємств АПК звичайно варто дотримуватися наявних розробок вчених, проте сучасні ринкові умови і мінливість зовнішнього середовища обумовлюють потребу в пошуку додаткових інструментів з розвитку інвестиційної привабливості підприємства АПК.

Мета статті – наведення результатів з дослідження інструментів розвитку інвестиційної привабливості підприємства АПК.

Основний матеріал досліджень. Інформаційні технології забезпечення інформацією агропромислового підприємства для зміцнення його інвестиційної привабливості базуються і залежать від технічного, програмного, інформаційного, методичного й організаційного забезпечення. Інформаційна технологія – це поєднання процедур, що реалізують функції збору, отримання, накопичення, зберігання, обробки, аналізу й передачі інформації в організаційній структурі з використанням засобів обчислювальної техніки. На вибір того або іншого способу обробки даних впливає дуже велика кількість чинників, що пов'язані як із самим об'єктом управління, так і системою управління. Кількість можливих варіантів побудови технологічного процесу обробки даних виявляється значною.

В Україні існує досвід створення довідників і брошур по ключових галузях або підприємствах регіону, з метою надання потенційним інвесторам інвестиційних можливостей і потенціалу кожної з виділених галузей. Проте не всі підприємства мають можливість потрапити до таких інформаційних матеріалів. Тому, з метою досягнення відомості в інвестиційних колах, підприємства мають самостійно піклуватися про інформаційне забезпечення інвестиційної привабливості.

Реклама, статті, публікації в засобах масової інформації – хороша можливість створити популярність, інвестиційну привабливість підприємства. Реклама, статті, публікації повинні містити інформацію про